

Справа музеїв-вигнанців

Комітет Верховної Ради з питань культури і духовності провів розширене засідання на тему «Про виселення з території Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника музеїв України».

Збори за участю квіту громадськості – пристрасна реакція на утворення 12 жовтня минулого року робочої групи, зініційоване Кабміном, для забезпечення означеного процесу. А також – відповідь на протокол засідання групи стосовно долі «суб'єктів господарювання, діяльність яких не пов'язана» зі статутною діяльністю Києво-Печерського заповідника.

...Чому в нас завжди так: спочатку – ноги, потім – голова? Спочатку – постанови, потім – запізнілі розмірковування, як прожекти втілити в життя?

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

Що на це сказали б в ЮНЕСКО?

Дебати навколо різношерстих організацій на території Лаври, робота яких не спрямована в релігійне русло, киплять не перший місяць і навіть не перший рік. Однак, коли йдеться про заклади культури, зокрема музеї, мають місце деякі нюанси.

Музеї – органічна складова культурно-історичного заповідника, і їхня робота цілком вписується в концепцію його діяльності.

Виселення суперечить статті 14-й Закону України «Про музеї та музейну справу». Там, зокрема, йдеться:

«Власники музеїв зобов'язані забезпечувати їх будівлями

(спорудами), збудованими за спеціальними проектами, або іншими упорядкованими приміщеннями, що відповідають вимогам функціонування музеїв, а також відповідним обладнанням та транспортом. Приміщення музеїв, що є у державній чи комунальній власності, передаються їм на праві оперативного управління. Воно може бути вилучено лише за умов надання музею іншого рівноцінного приміщення».

Не треба скидати з рахунків також те, що справа стосується зокрема й закладів, які мають статус національних або перебува-

ють у віданні національних творчих спілок.

І що ще дуже важливо. Києво-Печерський заповідник за листопадними повідомленнями інформджерел таки залишився в реєстрі світової спадщини ЮНЕСКО (ревізори не помітили буянства будівництва на дніпровських схилах, неправомірного, без узгодження з цією авторитетною міжнародною організацією). В почесному переліку – об'єкти, якими опікується держава. Заповідник також у цій категорії. А отже, розформування його, певне, спонукало б ЮНЕСКО до кардинальної зміни останнього рішення.

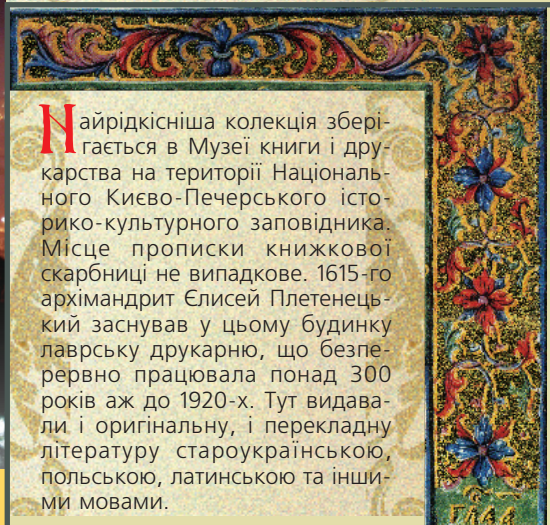
Геть, в нікуди!

Обриси аж надто прискореної (та надзвичайно працемісткої) акції вилучення музеїв з карти заповідника окреслилися раптом не так давно. У згаданому протоколі засідання робочої групи записано: «Користувачам приміщень у двотижневий термін (!!! – Авт.) підготувати пропозиції щодо потреби у фінансових та матеріальних ресурсах для переселення у запропоновані приміщення, а також пропозиції щодо плану-графіка робіт, пов'язаних з переселенням. Інформацію надати до Держкультури».

Цей документ-підганяйло, незважаючи на нездійсненність викладеного, має один позитив. У пухкому пакеті паперів з гострокутної теми слово «переселення» зустрічаємо ледь не вперше. У тому самому жовтневому розпорядженні уряду фігурує небезпечне «виселення». Чудово розуміючи, що в столиці адекватних приміщень миттєво не знайдеш, сприймаємо «виселення» за лаврську браму як політ в нікуди.

Хоча пропозиції винахідливої робочої групи з можливих нових осель для музеїв та інших культур-

них закладів у відповідь на вимогу уряду не забарилися, більшість з них викликає гомеричний регіт. Приміром, музеєві театрального, музичного та кіномистецтва з його величезною колекцією пропонувалося перебратися до затісної, архаїчної споруди Будинку кіно. Для Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв не підшукали нічого ліпшого, як Київський військовий лицей імені Івана Богуна або училище зв'язку Міноборони. А Український центр культурних досліджень мав оселитися в одному зі столичних дитячих садочків...

Найрідкісніша колекція зберігається в Музеї книги і друкарства на території Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника. Місце прописки книжкової скарбниці не випадкове. 1615-го архимандрит Єлисей Плетенецький заснував у цьому будинку лаврську друкарню, що безперервно працювала понад 300 років аж до 1920-х. Тут видавали і оригінальну, і перекладну літературу староукраїнською, польською, латинською та іншими мовами.

Переїзд дорівнює пожежі

Пригадаємо, де саме мешкають і які запасники мають «виселенці»? Музей театрального, музичного та кіномистецтва (понад 250 тисяч експонатів) розміщується у братській лікарні та аптеці. Музей книги і друкарства України (близько 60 тисяч колекційних одиниць) – приміщення колишньої лаврської друкарні. Національний музей українського народного декоративного мистецтва (понад 77 тисяч експонатів) – будинок митрополита, Благовіщенська церква, трапезна та її кухня. У кожного з цих зібрань – власна історія потрапляння у святі стіни.

Нині пізно таврувати тих розумників, які колись щільно начинили цю територію різноманітними закладами. Акцент дня сьогодення падає на інший клопіт. Музеї та їхні сусіди, яких торкнулося жовтневе розпорядження, певне, й не проти перебраться в інші пенати: колекції, що за довгі роки виростили у сто разів, потребують нових просторих приміщень. Ось лишень таких для них на мапі столиці не існує! А перевезення музейних скарбів видається гіперпроблемою.

Хіба що перетягнути вантаж культурних скарбів через дорогу – в «Мистецький Арсенал». Щоправда, цю крамольну думку треба гнати якнайдалі. Коли з Арсе-

налу свого часу вирішили робити «український Лувр», перспектива втулити в ці стіни музеї лаври (і не тільки їх) була більш-менш прийнятна. Хоча і згадується, як були налякані музейники з областей, коли в повітрі снували злі чутки, що з колекцій заберуть найкращі експонати та прикрасять ними Арсенал. Добре, що розум переміг дурню, й цього не сталося. Нині в Мистецькому Арсеналі триває ремонт, кінця-краю йому поки що не вид-

но. Тож де тинятимуться музейвигнанці роками невизначеності – ніхто не знає. Не кажучи вже про те, що концепція Арсеналу як найбільшого виставкового центру України змінилася разом зі зміною його керівництва.

До слова, у пам'яті ще свіжий спогад, як по-варварському вчинили з Музеєм історії Києва 2003 року. У народі його, досі підвишеного в повітрі, називають «музеєм у скринях».

59

Мовою документа

Кабінет Міністрів України не визначив переліку таких суб'єктів або критеріїв, за якими суб'єкт господарювання визнається таким, що його діяльність не пов'язана зі статутною діяльністю Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

Як результат, робоча група у довільному порядку визначила суб'єктів господарювання, діяльність яких не пов'язана зі статутною діяльністю Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника. До таких робоча група віднесла, зокрема, музеї. Хоча діяльність у галузі музейної справи є однією з профільних для історико-культурного заповідника, а отже, пов'язана з його статутною діяльністю. Комітет з питань культури і духовності вирішив: розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проект постанови Верховної Ради України про введення мораторію на виселення з території Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника музеїв України, а також рекомендувати Кабінету Міністрів України в установленому законодавством порядку визначити перелік суб'єктів господарювання, діяльність яких не пов'язана зі статутною діяльністю Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника і які підлягають виселенню з його території.

Не так усе просто

Учасники розширеного засідання профільного комітету вислухали позиції прихильників та противників виселення, ознайомилися з численними зверненнями – волюнтаризмом душ музейників, листами від творчих спілок за підписами іменитих діячів культури. На засіданні їх теж було чимало.

Варта уваги цитата з листа працівників Національного музею декоративного мистецтва до голови Комітету ВР з питань культури і духовності Володимира Яворівського: «Навіть за умови надання належним чином облаштованих та оснащених приміщень (звучить як фікція. – Авт.) переселення такого багатотисячного зібрання – справа надзвичайно складна. Вона вимагає відповідного часу на демон-

таж експозицій, ретельне пакування та перевезення музейних колекцій, наукове і художнє проектування нових експозицій, інженерно-технічне оснащення музейних сховищ, експозицій, реставраційних майстерень тощо, і за один рік таку роботу без загрози втрат культурних цінностей – найціннішого, що є в Україні – здійснити нереально».

Напрошується запитання. Чому кашу з виселенням уряд заварив саме тепер? Начебто нині в Україні немає нічого важливішого за термінове вигнання музеїв. Ніби воно, прикувавши до себе увагу небайдужих громадян, спроможне відтіснити на другий план суцільний безлад у вітчизняному житті-бутті.

Міністерство культури і туризму пообіцяло, що музеї Києво-Печерського заповідника ніхто не чіпатиме, доки для них не знайдуть гідних помешкань. Під орудою міністра Михайла Кулиняка (який, до речі, очолював і часто згадувану робочу групу) працює комісія, що цілеспрямовано займається цим питанням.